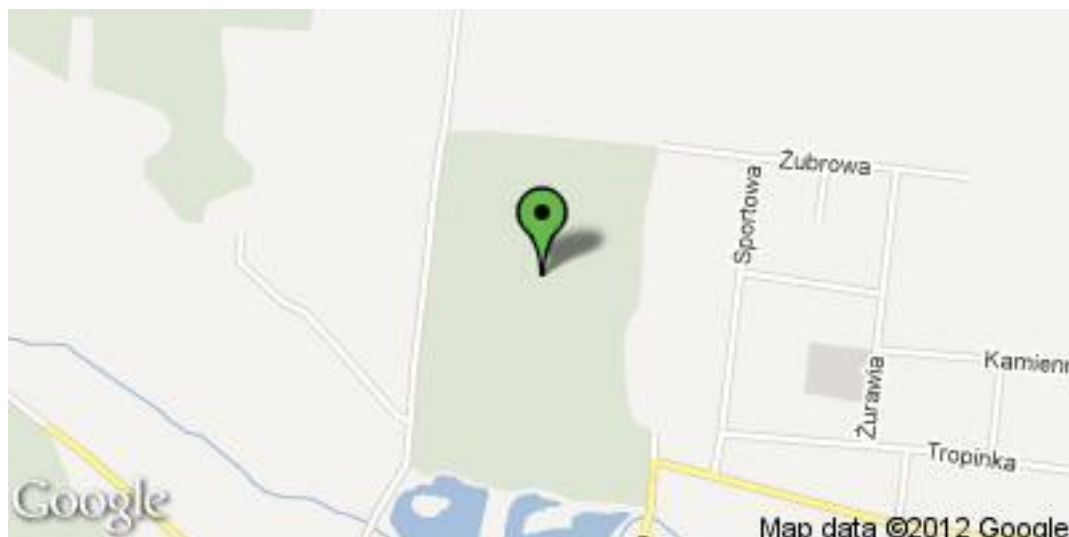

Park Pałacowy

Współrzędne: Szerokość - 52.706243, Długość - 23.846726

Sztuka zakładania ogrodów w sercu pierwotnego lasu posiada wielowiekową i bogatą tradycję, której świadectwem są istniejące jeszcze dzisiaj

zabytkowe założenia parkowe. Te wspaniałe obiekty sztuki ogrodowej, fragmenty parków i zwierzyńców, resztki historycznych zabudowań są ostatnimi świadkami odległych dziejów Puszczy Białowieskiej i stanowią wspólne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze nie tylko mieszkającej tu społeczności, ale całego społeczeństwa.

Park Pałacowy został założony po 1895 r. jako integralna część prywatnej rezydencji myśliwskiej carów Rosji wzniesionej w latach 1889-1894. Nazwa parku "Pałacowy" nawiązuje do najważniejszego obiektu, tej rezydencji, jaką był pałac carski (spłonął w 1944, a ostatecznie wyburzono go w 1962 r.). Pałacowi towarzyszył zespół innych budynków.

Część z nich przeznaczono na potrzeby dworu i służby carskiej: cerkiew prawosławną, Dom Szoferów, Dom Łaźni, Dom Zarządu, dom dla stajennych, Dom Świcki, Dom Marszałkowski, Dom Jegierski. Pozostałe obiekty miały charakter gospodarczo-przemysłowy: stajnia kozacka, arsenał, młyn, elektrownia, stodoła, garaże. Tę właśnie rezydencję myśliwską otoczono ponad 50 hektarowym parkiem.

Autorem projektu parku był Walerian Kronenberg (1859-1934), jeden z najwybitniejszych i modnych wówczas projektantów założeń ogrodowo-parkowych z przełomu wieków. Jego dziełem jest też ponad 300 większych i mniejszych parków na terenie Polski, Litwy, Rosji oraz na Krymie. W samej Warszawie Kronenberg urządził m.in. tereny Wyścigów Konnych, Agricole.

Już w momencie zakładania parku jego wartości przestrzenno-plastyczne były wysokie. Park w Białowieży zaprojektowany był w stylu angielskim, nazywanym też krajobrazowym. Styl ten rozwinął się w XVIII wieku w Anglii, jako wyraz idei budzenia uczuć w oparciu o kontemplację życia na łonie "naturalnej" przyrody. Jednak parki zakładane w ten sposób nie były ogrodzonym fragmentem naturalnej przyrody, lecz pracowitym odwzorowaniem jej idealnej - zdaniem projektanta - formy.

Do głównych założeń parków krajobrazowych należało unikanie wyraźnego wyznaczania granic: ogrodzenia zastępowano parkanem lub fosą. Nie stosowano form geometrycznych, lecz wyłącznie naturalne, np.: nie modelowano koron drzew czy kształtu krzewów. Rośliny umieszczano w grupach, tzw. klombach (np. jedno wysokie drzewo w

Park Pałacowy

otoczeniu kilku niższych), bądź samotnie. Wyraz artystyczny uzyskiwano dobierając różne odcienie zieleni lub sadząc drzewa o różnych pokrojach, np. o formie piramidalnej, parasolowatej czy zwisłej. Parkowe aleje i ścieżki wytyczano po liniach krzywych, nie utwardzono ich, a miejsca, w których krzyżowały się obsadzano zielenią.

Założono go od podstaw, jednak w pracach planistycznych wyraźnie widoczne jest odwołanie się autora do dawnych tradycji Białowieży. Do układu widokowego pierwotnego parku, który przywoływał na myśl klasycystyczne ogrody królewskie, dodano osie widokowe. Sama kompozycja komunikacyjna parku była charakterystyczną dla krajobrazowych parków obwodnicą. Stawy, wykopane w XVI wieku - powiększono. Ziemię użyto do podwyższenia wzgórza.

Rozległym łąkom nadano "naturalny" charakter, który zachowano do dzisiaj, co oznacza, że nie są nawożone, podsiewane, a koszone są raz, najwyżej dwa razy w roku. W maju i czerwcu możemy zobaczyć na nich kwitnące łąny złocienia właściwego, szałwi łąkowej, dzwonka rozpierzchłego, kozibrodu wschodniego, świerzbnicy polnej. Przy doborze roślin do kompozycji ogrodowej uwidacznia się charakterystyczny dla tego okresu wzrost zainteresowania botaniką i rozwój nauk przyrodniczych.

Do bogatego katalogu rodzimych form roślinnych dodano wiele nowych jak np. formy zwisłe, kolumnowe drzewa, sadzono dorosłe okazy, uwzględniono wiele gatunków obcych, głównie z kontynentu amerykańskiego. Było to wyrazem gustów właściciela terenu, jak i trendów panujących w sztuce ogrodowej tego okresu.

W powstałej kompozycji znalazło się około 200 gatunków drzew i krzewów. Inwentaryzacje przeprowadzane na terenie parku pokazują przemiany dendroflory; stopniowo wypadają gatunki i odmiany nasadzone pierwotnie, a wkraczają gatunki nowe i rozszerzają one swój zasięg. Z zasadzonych tu blisko 200 gatunków drzew i krzewów do dzisiaj zachowało się ok. 90. Do najciekawszych należą: sosna wejmutka, dąb czerwony, brzoza papierowa, choina kanadyjska, daglezja zielona, przeorzech, skrzydłoorzech kaukaski.

Widoczna na wzgórzu kępa dębów jest pozostałością ogrodu saskiego założonego w XVII wieku. Dęby, dziś ponad 250 letnie, posadzono na dziedzińcu XVIII wiecznej oficyny myśliwskiej Augusta III. Z opisanych w 1925 roku 21 dębów do dzisiaj zachowało się 14. Prowadzone prace konserwatorskie nie są w stanie przedłużyć życia tych pięknych, okazałych drzew, bo ich czas dobiega końca. Obfite owocowanie dębów w roku 1996 stwo-rzyło okazję do wyhodowania ich następców. Pomiędzy starymi dębami wygradzono 31 powierzchni z młodym dąbkami. Powierzchnie ogrodzo-no, a w kolejnych latach usuwane są z nich inne ga-tunki drzew i krzewów.

W czasie spaceru po Parku można obserwować ptaki związane z człowiekiem (wróble, mazurki, bociany białe, jaskółki oknówki, synogarlice tureckie), jak i te, które występują w lesie, m.in. zięby, muchołówki, dzięcioły, gile, grubodzioby. Można też zobaczyć inne zwierzęta: dziki, jelenie, lisy, jenoty i zające.

Do dziś, Park Pałacowy pozostaje jedynym w Polsce istniejącym założeniem ogrodowym towarzyszącym carskiej rezydencji myśliwskiej. Obok wartości historycznych i przyrodniczych równie ważne są wartości użytkowe: aktualnie jest to jedyny większy i dobrze zachowany historyczny park funkcjonujący na obszarze południowego Podlasia.

Tekst Ewy Moroz- Keczynskiej pochodzi ze strony <http://bpn.com.p>